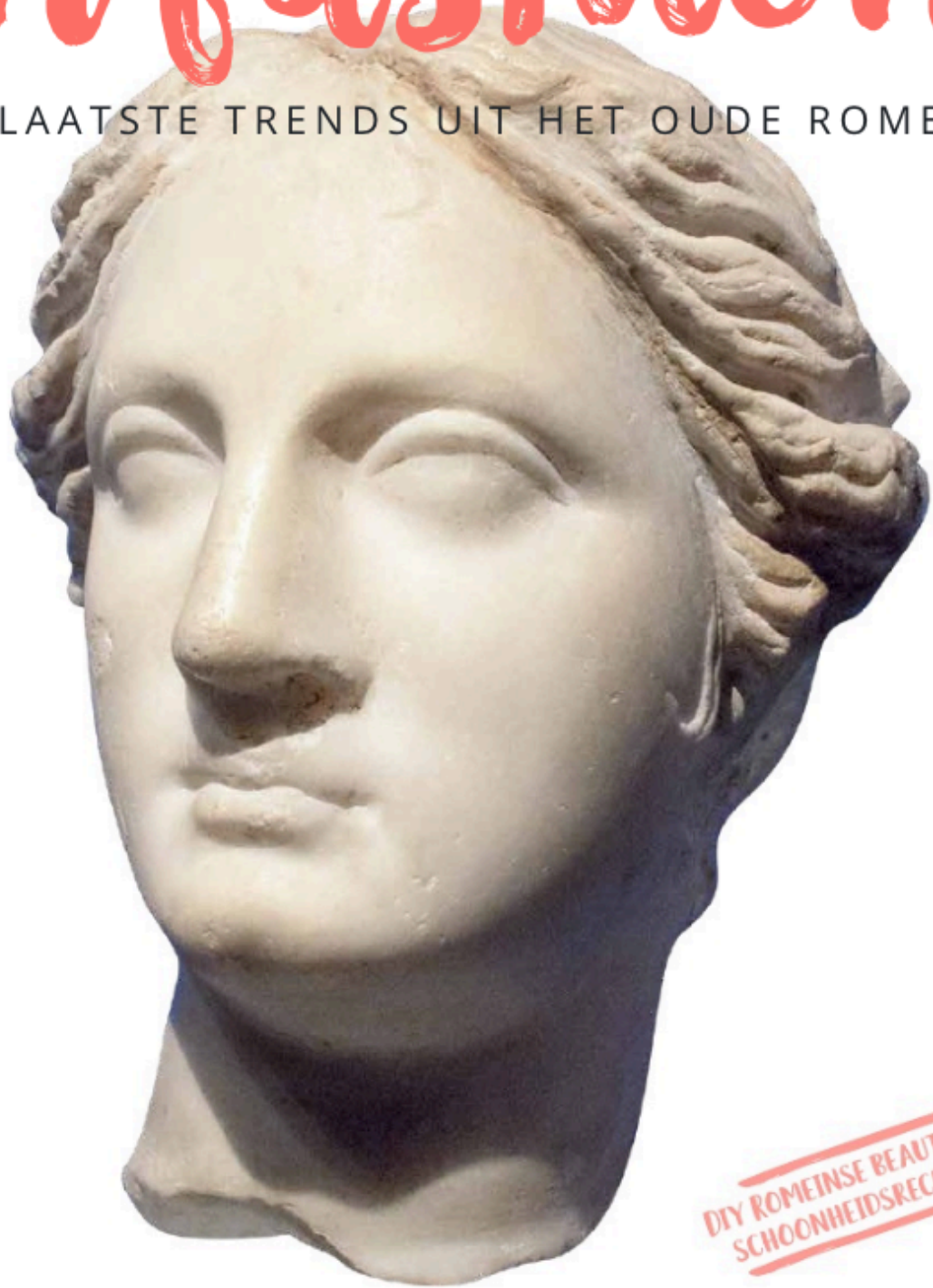

BEAUTY *en fashion*

DE LAATSTE TRENDS UIT HET OUDE ROME

DIY ROMEINSE BEAUTY-EN
SCHOONHEIDSRECEPTEN

Dorothee Olthof & Martine Teunissen

COLOFON

© 2018 Dorothee Olthof en Martine Teunissen

Uitgegeven door Sidestone Press, Leiden

www.sidestone.com

Vormgeving binnenwerk en omslag: Marta Klement

Foto omslag: Aphrodite, godin van de liefde en schoonheid,
marmer, hellenistisch origineel, 3e eeuw v. Chr.

Collectie Rijksmuseum van Oudheden, Leiden.

Foto: K. Wentink (Sidestone Press).

ISBN 978-90-8890-638-1 (softcover)

ISBN 978-90-8890-639-8 (PDF e-book)

Deze uitgave is mede tot stand gekomen door financiële steun van de provincie Zuid-Holland vanuit de subsidieregeling publieksbereik archeologie.

BLIJF GOED VOOR *witte tanden zorgen*

OVIDIUS, ARS AM. III, 197

Bij een verzorgd uiterlijk hoort een mooi gebit. Dat is nu zo en dat was in de Romeinse Tijd niet anders. Zowel mannen als vrouwen werden geacht hun tanden schoon en hun adem fris te houden:

Een vrouw maakt haar tanden schoon.

‘... dat hij geen onbedekt deel van zijn lichaam vies en stinkend laat zijn, in het bijzonder niet zijn mond! Dat is toch het lichaamsdeel dat een mens openlijk en in het volle zicht het meeste gebruikt, of hij nu iemand zoent, of met iemand een gesprek voert dan wel in het openbaar spreekt, of in een tempel een gebed doet...’

(Apuleius, Apologia 7)

TANDPOEDERS

Tandpasta is pas in de 19de eeuw uitgevonden. Daarvóór maakten mensen hun tanden schoon met tandpoeders, zo ook de Romeinen:

‘... ik stuur je, op verzoek, het recept voor een reine mond en een stralend wit gebit: het is Arabisch spul, een heel verfijnd, polijstend, prachtig poedertje. Ontstoken tandvlees wordt weer helemaal gezond, en etensrestjes worden grondig opgeruimd! Zo blijft geen viezigheidje in je mond te zien wanneer een gulle, volle lach je lippen opent.’

(Apuleius, Apologia 6)

Scribonius Largus (ca. 1-50 na Chr.), arts aan het hof van keizer Claudius, prijst het volgende middel aan voor glanzende, sterke tanden. Het was, volgens hem, het favoriete tandpoeder van Octavia, de zus van keizer Augustus:

‘...besprenkel een sextarius (ca. 0,5 l) gerstmeel met een mengsel van azijn en honing, kneed het langere tijd en verdeel het in zes balletjes. Rol ze uit en meng er een halve uncia (ca. 14 g) steenzout door, bak ze in een oven tot ze verkoold zijn. Vijzel de balletjes fijn en doe er voldoende nardus bij tot ze geurig zijn...’

(Scribonius Largus, Compositiones LIX)

Op een Egyptisch papyrusfragment uit de 4de eeuw na Chr. is een recept voor tandpoeder bewaard gebleven waarvan de gebruiker gezonde en witte tanden zou krijgen, volgens de Griekse tekst. Het poeder bestond uit één drachme (3,4 g) steenzout, twee drachma poleimunt, één drachme iris (iriswortelpoeder?) en 20 peperkorrels, alles fijngemalen en goed gemengd. Onderzoekers die dit hebben nagemaakt, vonden het heel verfrissend en goed reinigend.

De Romeinen gebruikten ook vreemdere ingrediënten voor hun tandpoeders, zoals vermalen puimsteen, poeder van verbrande runderhoorns of hertengewei, verkoelde schapenwol of vijgen, fijngemalen *murex*-schelpen,

KLEDING IN HET NOORDEN VAN HET RIJK

Tot nu toe hebben we gekeken naar de kleding die de Romeinen in Italië droegen. Bestuurders, hooggeplaatste militairen en hun vrouwen die uitgezonden waren naar de provincies droegen deze kleding ook in hun nieuwe woonplaats. Brieven en textielvondsten uit Vindolanda, een fort bij de muur van Hadrianus in Noord-Engeland, laten bijvoorbeeld zien dat de commandant en zijn vrouw ook in den vreemde deftige diners gaven en daarbij kostbare tunica's en mantels droegen.

Fragment van een fresco uit de Romeinse villa in Maasbracht. We zien een man in een typisch Romeinse tunica met clavi.

Maar wat droeg de inheemse bevolking in onze streken?

De geschiedschrijver Tacitus (56-120 na Chr.) beschrijft de kleding van de Germanen ten noorden van de Rijn:

‘Allen dragen een mantel die met een gesp, of bij gebrek daaraan, een doorn vastzit. Verder dragen ze niets... De allerrijkste mannen onderscheiden zich door kleding die niet, zoals bij de Sarmaten en Parthen, ruim zit maar juist strak, waardoor de afzonderlijke ledematen goed uitkomen. Ook dragen ze dierenvelen... De vrouwenkledij wijkt niet af van die van de mannen. Alleen slaan vrouwen vaker linnen doeken om met purper erdoor gewerkt. Verder loopt hun bovenkleding niet uit in mouwen en zijn onder- en bovenarmen onbedekt. Ook blijft hun borst bij de schouders bloot.’

(Tacitus, Germania 17)